

8. ANLATALIM

a. Yandaki kelime gruplarının her birini beşer kez sesli söyleyiniz. Grupları oluşturan kelimelerden hangisini söylerken daha az zorlandınız? Bu kelimeleri daire içine alınız.

sızlamak – sızlamak

burunu - burnu

“sızlamak” ve “burnu” kelimelerini söylerken daha az zorlanırdım. Bu kelimeleri daire içine alınız.

b. Kelimelerin söyleniş kolaylığı ile harf sayıları arasında nasıl bir ilişki olabilir? Söyleniş zor olan kelimelerde hangi ünlülerin fazla olduğunu söyleyiniz.

Söyleniş kolay kelimeler genelde daha az heceli ve harfleri daha uyumludur. Söyleniş zor olan kelimelerde “ı, u” gibi dar ünlüler daha fazladır.

c. Etkinlikten öğrendiklerinizden hareketle aşağıdaki şablonu yay ayraç içinde verilen ifadelerle tamamlayınız.

Türkçede bazı kelimelere ünlü ile başlayan bir ek getirildiğinde kelimenin son hecesindeki “ı, i, u, ü” ünlüleri düşer. Böylece kelime daha kolay telaffuz edilir. Bu olaya ünlü düşmesi denir.

(ünlü, ünlü, son, i, u, telaffuz)

Türkçede bazı kelimelere **ünlü** ile başlayan bir ek getirildiğinde **son** hecesindeki **ünlüleri düşer.**

Böylece kelime daha kolay **telaffuz** edilir. Bu olaya **ünlü** düşmesi denir.

ç. Örneklerden hareketle aşağıdaki metinde ünlü düşmesine uğrayan kelimeleri bulunuz. Örnekteki gibi işaretleyerek açıklayınız.

Akıl: “ı” düşmüş.

Akira'nın (Akira) Tokyo'da (Tokyo) yaşayan babaannesi, amcası ve kuzenleri yaz tatili için Akira'nın yaşadığı Osaka'ya (Osaka) gelmişlerdi. Annesinin aklına ailecek nehrin kenarındaki kiraz ağaçlarının altında kahvaltı yapma fikri geldi. Çünkü Japon kültüründe, kiraz çiçeklerinin özel bir yeri vardı. Sakura (Sakura) denen kiraz çiçeklerini seyretmek herkesin hoşuna gider diye düşündü ve heyecan içinde hazırlıklara başladı. Her şey tamamlandıktan sonra kendi kendine “Artık bütün aileyi uyandırabilirim.” dedi ve önce oğluna seslendi: “Akiraaa! Haydi piknik zamanı! Bugün nehir kenarında gönlümüzce koşup oynayalım, doya doya sakuraları seyredelim, koklayalım!” Oysa Akira burnuna gelen güzel kokularla çoktan uyanmıştı bile...

1. aklına – akıl + ına

→ Son hecedeki ı ünlüsü düşmüş.

2. nehrin – nehir + in

→ “nehir” kelimesinde i ünlüsü düşmüş
→ nehrin

3. kahvaltı – kahve + altı

→ İki kelimenin birleşmesinde e ünlüsü düşmüş
→ kahvaltı

4. fikri – fikir + i

→ Son hecedeki i ünlüsü düşmüş
→ fikri

5. seyretmek – seyr + etmek

→ “seyir” kelimesinin i ünlüsü düşmüş
→ seyr- kökü oluşmuş.

6. oğluna – oğul + una

→ Son hecedeki u ünlüsü düşmüş
→ oğluna

7. gönlümüzce – gönül + ümüz + ce

→ “gönül” kelimesinin ü ünlüsü düşmüş
→ gönlümüzce

8. seyredelim – seyir + edelim

→ “seyir” kelimesinin i ünlüsü düşmüş
→ seyredelim

Gelecek Derse Hazırlanalım

Bir yerküre modeli ya da dünya haritası üzerinde Mısır, İspanya, Norveç ve merak ettiğiniz diğer ülkeleri inceleyiniz. İnceleme sonuçlarınızı arkadaşlarınızla paylaşmak üzere not alınız.

Mısır'ın sıcak bir ülke olduğunu, İspanya'nın Avrupa'da yer aldığını ve ılıman bir iklime sahip olduğunu gördüm; Norveç'in ise çok soğuk ve kuzeyde bulunduğunu fark ettim. Diğer ülkelerin de konumlarına göre iklimlerinin değiştiğini not aldım.